פליגי

יינו מתוך דובשנו והשתא הוי כעין

ההיא דנחיל של דבורים שקלצו בע"כ

להציל נחילו וכעין זה נמי ההיא

דפשתן והאי דמשני כיחידאה לא

דפליגי בההיא דנחיל כדתנן לקמן

נמי באחריני דחד טעמא הוא:

בדי שלא ילינו ג' ימים בלא תורה.

וי"ל משום דאמר במדרש" משה

רבינו ע"ה עלה בחמישי לקבל לוחות

האחרונות וירד בשני ונתרלה לו

המקום ולפי שהיה עת רלון באותה

עלייה וירידה קבעו בשני וחמישי ולכך

נמי נהגו להתענות בב' וה' ואף

ע"פ שעלה בהשכמה כדכתיב (שמות

לד) ועלית בבקר שדומה שכל העליות היו בבקר ולא בלילה ולא

תמצא כ"א מ' יום חסירים לילה אחד

אין להקפיד בכך ולפי סדר עולם

נמי כן הוא דתניא בסדר עולם נמצא

עלה בו׳ בסיון וירד בי״ו בתמוז

ושבר הלוחות ובי"ח בתמוז עלה ובהש

רחמים עליהם שנאמר ואתנפל לפני

ה' מ' יום וגו' ובכ"ט באב נתרלה

המקום וירד משה לפסול הלוחות

ועשה עוד מ' יום מל' באב עד י'

בתשרי ונתרלה המקום וירד משה

בי׳ בתשרי והלוחות בידו באותו יום

נתרנה המקום לישראל שנאמר ויאמר

ה׳ סלחתי כדברך לפיכך סליחה

וכפרה הוא לדורות נמצא דמ' יום

אחרונים חסירים לילה שהרי ביום ל׳

באב עלה בהשכמה וירד ביום

הכפורים אם לא תאמר דעברוה

לאלול והא דכתיב בפרשת עהב ואנכי

עמדתי בהר כימים הרחשונים שהן

מ' יום ומ' לילה הכי קאמר כימים

הראשונים ולא כלילות דאחרונות

היו חסירים לילה אחד ואף על גב

וא"ת מ"ש שתיקנו שני וחמישי

בפרק בתרא (דף קיד.)

משום דמסתמא כי היכי

א) ב"ב כן:, כ) ברכות כב:, ג) [לעיל ח. ע"ו ה:], ד) [מגילה כה:], ה) כתובות סב: [ע"ש], 1) עירובין ד: סוכה ו. [וש"נ], 1) במדרש תנחומא בפסוח וה' המטיר על סדום כ"כ הרוקח [וכך בתנחומא בובר], ה) [פ׳ משא וע"ש היטבו. ט) וד"ה מנסודע שיטפגן, ט) ני רש"ל ר"י, שנתין, י) גי' רש"ל ר"י, ל) [ד"ה אס],

תורה אור השלם 1. וַיַּסַע מֹשֶׁה אֶת יִשְׂרָאֵל מִיַּם סוּף וַיַּצְאוּ אֶל מִדְבֵּר שׁוּר וַיִּלְבוּ אֶל מִדְבֵּר שׁוּר וַיִּלְבוּ שְׁלֹשֶׁת יְמִים בַּמִּדְבָּר וְלֹא

שְׁלְשֶׁיּוּ בְּ מְצְאוּ מְיִם: שמות טו כב לבוּ 2. הוֹי כָּל צָמֵא לְכוּ לָמִים וַאֲשֶׁר אֵין לוֹ כְּסֶף לכו שברו ואכלו ולכו יְבוּ שָּבְּוּ יְּלְבּיּ שָׁבְרוּ בְּלוֹא כֶּסֶף וּבְלוֹא מְחִיר יֵיִן וְחָלְבּ:

ישעיהו נה א ישעיהו נה א 3. וְהָיָה בְּעץ שְׁתוּל עַל פַּלְגֵי מִים אֲשֶׁר פַּרְיוֹ יִתַּן בְּעָתוֹ וְעָלַהוּ לֹא יִבּוֹל וְבֹל אֲשֶׁר יַעשֶׂה יִצְלִיה:

והיה ביום השביעי יְגַלַּח אֶת כָּל שְׂעָרוּ אֶת ראשו ואת זקנו ואת גבת עינָיו וְאֶת כָּל שְׂעָרוּ יְגַלַּחַ וְכִבֶּּס אֶת בְּגָּדְיוּ ורחץ את בשרו במים ויקרא יד ט

הגהות הב"ח

(א) גפ' בלא תורה מיד נלאו: (ב) רש"י ד"ה עשרה וכו' בלרכי לבור לבא וקודמין הכנסת: (ג) תום' ד"ה כדי אחרונים באחד באלול:

רבינו חננאל ואסיקנה כי דברי יהושע בן לוי יוושל בן דהוא דאמ׳ עשרה תנאין התנה יהושע, ויש חכמ׳ שמוסיפיז. עשר ארמ׳ במנחה בשבת משום במנחה בשב. ב יושבי קרנות, שיקראו בתורה ולא יתעסקו . בדברים בטילין. **ושיהו** קורין בשני ובחמישי, כי הנביאים הראשונים ראו שלא יניחו ישראל שלשה ימים בלא תורה. ובחמישי תלתה גברי כנגד פסוקי תלתה כהנים לוים וישראל, אתא עזרא ותיקן תלתה גברי עשרה פסוקי כנגד גבור כשווו פסוקר כנגו עשרה בטלנין. ושיהו בתי דינין יושבין לדון בכל שיני וחמישי, דשכיחי רבים דאתו למיקרי בסיפרא. ושיהו אוכלין שום בערב שבת, משום עונה. ומכבסין בחמישי, מפני כבוד השבת. **ושתהא** אשה משכמת ואופה, לעניים. (ושתא) [ושתהא] אשה חוגרה בסינר. משום אשר וווגדר בסינו, משום צניעותא. ומדאוריתא לעיוני בשערה דלמא מטיר או במידי דחייץ.

והא כיון דאוקמה כשעקל בית הבד כרוך עליה שיכול להציל ע"י הדחק הדחק הדחק החוא חיובתא הויא חיובתא דקתני עשרה ותו לא כיון דאוקמה כשעקל בית הבד כרוך עליה שיכול להציל ע"י הדחק ור׳ יוחנן אמורא הוא וקשיא ליה מתניתא: רבי יהושע בן לוי. ונראה לר"י דההיא דלקמן שבעל היין שפך את יינו מדעתו שיכול אמרינהו ולא מתניתא דרבי יהושע בן לוי אמורא הוה ורבי יוחנן פליג עליה: ומכנסים. בגדיהם לכבוד שבת: ואוכלים שום. לקמן שבא בעל הדבש לשפוך את היין שתנאי ב"ד הוא שאין בעל היין

מפרש טעמה: ושתהה השה משכמת. ביום שהיא לריכה לאפות ואופה שחרית כדמפרש שתהא פת מצויה לטני המחזר: סינר. דוגמת מכנסים קטנים: האשה חופפת. במסרק ביום טבילתה משום חלילה. לקמן פריך הא דאורייתא היא: רוכלין. מביאים בשמים לנשים להתקשט בהם: מחזירין בעיירות. ולא יוכלו בני העיירות לעכב עליהם: משום יושבי הרנות. יושבי חניות כל ימות החול עוסקין בסחורה ואין קורין בשני ובחמישי תקון בגינייהו קריחה יתירה: רשומות. מקרחות: עשרה בטלנין. בני אדם כשירים בטליו ממלאכתן לעסוק בצרכי ציבור (ב) ולבא קודמין לבית הכנסת כדי שיהיו מלוין עשרה לעת התפלה ומתפרנסים משל לבור: משום עונה. שמלות עונה בלילי שבת כדרב יהודה והשום מרבה את הזרע כדלקמן: משחין. מחמם את הגוף: מכנים את האהבה. מתוך שמשמח את הלב: משום לניעותה. להתרחק מן העבירה: נשרו במים. משמע שיגע בשרו למים: דמאום. מלוכלך: חפיפה

והא ¢כי אתא ר' אבין א"ר יוחנן אחד אילן הנוטה לתוך שדה חבירו ואחד אילן הסמוך למצר מביא וקורא שעל מנת כן הנחיל יהושע לישראל את הארץ אלא מאן תנא עשרה תנאין שהתנה יהושע ר' יהושע בן לוי הוא רב גביהה מבי כתיל מתני לה בהדיא ר' תנחום ור' בריים אמרי משום זקן אחד ומנו ר' יהושע בן לוי עשרה תנאין התנה יהושע: עשרה תקנות תיקן עזרא שקורין במנחה בשבת וקורין בשני ובחמישי ודנין בשני ובחמישי ומכבסים בחמישי בשבת ואוכלין שום בערב שבת ושתהא אשה משכמת ואופה ושתהא אשה חוגרת בסינר ושתהא אשה חופפת ומובלת ושיהו רוכלין מחזירין בעיירות סותיקן מבילה לבעלי קריין: שיהו קוראין במנחה בשבת משום יושבי קרנות: ושיהו קוראין בשני ובחמישי עזרא תיקן והא מעיקרא הוה מיתקנא דתניא יוילכו שלשת ימים במדבר ולא מצאו מים דורשי רשומות אמרו יאין מים אלא תורה שנאמר בהוי כל צמא לכו למים כיון שהלכו שלשת ימים בלא תורה (6) נלאו בעמדו נביאים שביניהם ותיקנו להם שיהו קורין בשבת

ומפסיקין באחד בשבת וקורין בשני ומפסיקין שלישי ורביעי וקורין בחמישי ומפסיקין ערב שבת כדי שלא ילינו ג' ימים בלא תורה ימעיקרא תקנו חד גברא תלתא פסוקי אי נמי תלתא גברי תלתא פסוקי כנגד כהנים לוים וישראלים אתא הוא תיקן תלתא גברי ועשרה פסוקי סכנגד עשרה בטלנין: יודנין בשני ובחמישי דשכיחי דאתו למקרא בסיפרא: "ושיהו מכבסין בחמישי בשבת משום כבוד שבת: ושיהו אוכלין שום בע"ש משום עונה דכתיב יאשר פריו יתן בעתו ®וא"ר יהודה ואיתימא רב נחמן ואיתימא רב כהנא ואיתימא ר' יוחנן יזה המשמש מפתו מע"ש לע"ש ת"ר חמשה דברים נאמרו בשום משביע ומשחין ומצהיל פנים ומרבה הזרע והורג כנים שבבני מעיים וי"א מכנים אהבה ומוציא את הקנאה: יושתהא אשה משכמת ואופה כדי שתהא פת מצויה לעניים: ושתהא אשה חוגרת בסינר משום צניעותא: "ושתהא אשה חופפת ומובלת דאורייתא היא דתניא יורחץ את בשרו במים משלא יהא דבר חוצץ בין בשרו למים את בשרו את המפל לבשרו ומאי ניהו שער אמרי דאורייתא לעיוני דלמא מיקמר אי נמי מאום מידי משום חציצה

דאינטריך כימים לומר מה הראשונים ברלון אף האחרונים ברלון אבל האמצעיים בכעם הו"מ למיכתב כראשונים וכתיב כימים לומר כימים ולא כלילות ואי להך דרשה לחודא אתא ה"ל למיכתב ואנכי עמדתי בהר מ' יום ותו לא וא"ת ובסוף כי תשא כתיב ויהי שם עם ה' מ' יום ומ' לילה ובלוחות אחרונות כתיב וי"ל דאימים שהתנפל קאי ולפי שלא פי׳ מעשה דאולי אכפרה בעד חטאתכם כמה עמד משה בתפלה מפרש לה הכא והא דכתיב בתר הכי ויכתוב על הלוחות היינו אחר אותם מ' יום ומ' לילה דאותם אחרונים היו חסירים לילה וא"ת בשלמא לר' יוסי דאמר בשבת פרק רבי עקיבא (דף פז:) עם דסיון דההיא שתא הוה באחד בשבת ניחא דעלה בה׳ לפי חשבון דאחד מלא ואחד חסר דיום ל' באב יום ה' הוה אבל לרבנן דאתרי דביום ב' הוה ר"ח סיון נמצא יום לי באב ביום ו' אם לא נאמר דלרבנן בי"ז בתמוז שרף את העגל ודן החוטאים ובו ביום עלה וביום כ"ח באב ירד בהשכמה ופסל לוחות ובכ"ט באב שהיה יום ה' עלה או לאמר שכ"ט באב ירד ובו ביום עלה ונאמר שהיה אב חסר כדי שיבא יום הירידה ביוה"כ כדאמר ביש נוחלין (ב"ב דף קכא.) שבו ניתנו לוחות אחרונות אבל לפי מדרש תנחומאים שאומר דבי"ו בתמוז ירד ובי"ח בו שרף את העגל ודן את החוטאים ובי"ט עלה ונמצא יום עלייה של מ' אחרונים (י) באה באלול לא יבא בה' לא לרבנן ולא לר' יוסי וגם לא תמצא ירידה ביום הכפורים אם לא נאמר דעברוה לאלול: [וע" מוס׳ שבת פט. ד"ה לסוף]: **ודבין בב' ובה**'. וא"ת והלא קודם תקנת עורא היו בית דין קבועין בכל יום כדאמר בכתובות (דף ג. ושםש) א״כ מה תיקן עזרא וכי תיקן שלא יהו קבועין אלא בב" ובה' ואומר י∕ר״ת שלא היו קבועין מחילה בכל יום אלא בעיר אחת והוא תיקן בכל עיר ועיר בב' ובה':

רשתהא אשה חופפת. אור"ת שלא תיקן חפיפה אלא בראש וכן משמע מדקאמר בסמוך דאורייתא דלמא מקטר וחפיפה נמי לא שייכא אלא בראש כדתנן בנזיר (דף מב.) נזיר חופף ומפספס אבל לא סורק אבל בשאר הגוף שייך לשון הדחה כדאמרינן בפרק בתרא דנדה (דף סו: ושס^ה) לעולם ילמד אדם בתוך ביתו שתהא אשה מדיחה בית קמטיה במים ומהתם נמי משמע דבשאר הגוף אין לריך הדחה אלא דוקא בית קמטיה אף על גב דאיכא למימר דבית קמטיה נקט לרבותא דאע"ג דביאת מים לא בעינן ראוי לביאת מים בעינן מכל מקום מדלא קאמר אפילו קמטיה משמע דוקא לקמטיה ולא בשאר הגוף וההיא דדודי חסרת כו' (שם דף פח.) אף על פי שאין חובה היתה רגילה לרחוץ כמו שנוהגין גם עכשיו לרחוץ כל גופה במים חמין: וועי מוספות נדה סו: ד"ה אסן:

קםא א מיי' פ"ב מהל' נכורים הלכה יא סמג עשין קלט: הסב ב מיי פי"ב מהל' לומר בעל הדבש למה שפכת אני הייתי דוחק ומליל אבל הכא מיירי יכול לעכב אלא שופך יינו של חבירו בע"כ של חבירו אלא שנותן לו דמי

עשיו כה טוש"ע א"ח סי :סעיף א כם ג מיי שם סמג שם: קםד ד סמג עשין כה טוח"מ סי׳ א וסי׳

עין משפם

נר מצוה

ה: קסה ה מיי' פ"ל מהל' שבת הלכה ג סמג :שם טוש"ע א"ח סי׳ רמב אישות הלכה א סמג לאוין פא טוש"ע אה"ע "עו סעיף ב וטוש"ע א"ח סי' רמ סעיף א: קבו ז מיי׳ פכ״ה שם הלכה ה סמג עשין

עה: הםח ח מיי׳ פ״ב מהל׳ מקוחות הלכה טו סמג לחוין קיא טוש"ע י"ד סי קנט סעיף א: קסמ ט מיי שם פ"א הלכה יב סמג עשין . רמת טוש"ע י"ד סי קלח

מעיף א: סעיף א: קע י מיי׳ פ״ב שם הלכה טו טוב"ע שם סעיף

מוסף רש"י

הנוטה. נופו, לתוך שדה חביכוו. טפו, שון שנה סנירו (ב"ב כז:). שעל מנת כן הנחיל יהושע. התנה עמהם שלא יהפידו על כך (שם). מע"ש לע"ש. שהוא ליל תענוג ושביתה והנאת הגוף